

ORADEA-MARE (N.-VĂRAD)
14 februarie st. v.
26 februarie st. n.

Ese în fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 7.

ANUL XXIX.
1893.

Pretul pe un an 10 fl.
Pe 1/2 de an 5 fl.
Pe 1/4 de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Stefan-vodă cel tinăr.

— Tragedie istorică în 5 acte și 3 tablouri. —

Actul V.

(Sală în palatul Domnesc.)

Scena I.

DESPINA, apoi ȘTEFAN-VODĂ.

DESPINA (*intră repede.*)

Nichita-i dus să-l părădă și eu alerg nebună
Să-i cer din nou iertarea... ori morțe dimpreună.

(*Stefan-vodă intră, Despina zărindu-l cade 'n genuchi înaintea lui.*)

Măria Ta, aibi milă!

ȘTEFAN-VODĂ.

Despino, ce ved eu!
Nu ți-i acolo locul, ci sus, la peptul meu.

(*Ridicând-o, vré s'o îmbrășeze.*)

DESPINA (*respingându-l.*)

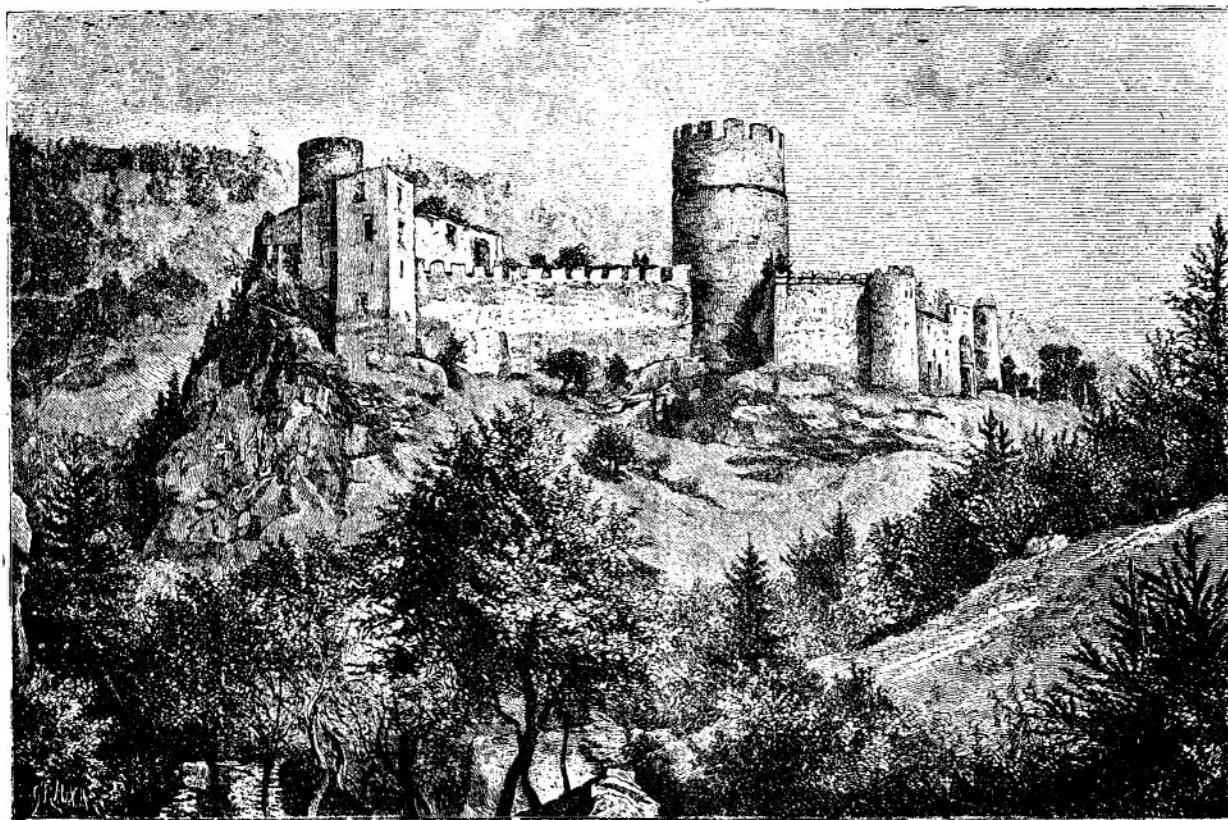
Măria Ta, ce vorbe!

ȘTEFAN-VODĂ.

De-aceluia ce 'n tine
Ș-a regăsit altarul la care să se 'nchine.

DESPINA.

Vinîi a-ți cere mila și iată me 'nfior!

RUINELE CASTELULUI HARTENSTEIN.

ȘTEFAN-VODĂ.

Pecătuiesc, că-s vodă ș-am suflet plin de dor?
Și sórele in culme lucesce mai ferbinte.

DESPINA.

Ai Dómnă iubitóre.

ȘTEFAN-VODĂ.

Dar dragostea ei minte.

DESPINA.

Și eu iubesc pe altul.

ȘTEFAN-VODĂ.

Nu veđi adese ori
Sorbind albina miere și din mai multe flori?

DESPINA.

Dar dragostea-i altarul, la care nu ori cine,
Ci numai miruitu-i iertat ca să se 'nchine.

ȘTEFAN-VODĂ.

Și n'ai veđut in viéță slugind la un altar
Doi preoți de odată?

DESPINA.

Mărite Dómnne, dar
Ajungă-ți umilirea-mi! Iubirea mea nu-i sóre
Ce tuturor lucesce prin rađe 'ncălđitóre;
Iubirea mea-i Nichita și pentru el viniú:
Te rog aibi indurare și scapă-mi-l!

ȘTEFAN-VODĂ.

Să fii
Pe pace, fac pe voie-ți și-l las ca să-ți trăéscă.

DESPINA.

Îți mulțumesc, o Dómnne, de mila-ți cea domnéscă!
Ești drept, ești bun, ești mare și 'n veci te-oi lăudá

Scena II.

Aceiași și MAGDA cu ȘERPE.

(Magda și Șerpe se opresc in prag, de acolo Șerpe arată Dómnnei spre Ștefan-vodă și se retrage ínte.)

ȘTEFAN-VODĂ.

Am și eu o rugare.

DESPINA.

Ț-o fac Măria Ta.

ȘTEFAN-VODĂ.

Din dragostea-ți o parte și pentru mine-aș cere.

DESPINA.

De-aceea-mi lași dar sborul spre raiul de plăcere,
Să me dobori in clipă de-acolo jos in lut?
De-aceea vrei dar numai să-mi faci un drag minut,
Ca 'n schimb să plâng o viéță perđută, blăstémată?!

ȘTEFAN-VODĂ.

Ceruși o slujbă mare, eu pentru ea resplată.

DESPINA.

Iubirea mea nu-i marfá.

ȘTEFAN-VODĂ.

Nu vrei? L'ai omorít!

DESPINA.

Mai bine móră densusl știindu-se iubit,
Decát să-i cumpér viéța, pětându-o cu rușine...
Să-mi blasteme și gândul... scárbindu-se de minel!

ȘTEFAN-VODĂ.

Te-ai supérat, puicuță... Dar decá vei vedé,
Că nu e mántuínță, vei face voia mea...
Femeia când iubeșce, nu vede jertfá mare,
Pe care să n'o facá pe loc fără pásare!

DESPINA.

Ce stare de rușine!... Me duc, Măria Ta!

ȘTEFAN-VODĂ *((oprind-o))*

Dar nu te las de-aicea.

DESPINA.

Atuncea voi strigá.

ȘTEFAN-VODĂ.

Poți tot strigá, drăguță, că nímene nu vine.

MAGDA *(pășind înainte.)*

Aice-s eu!

DESPINA.

A! Dómnna! *(Ese.)*

Scena III.

ȘTEFAN-VODĂ și MAGDA.

ȘTEFAN-VODA.

Ce vrei?

MAGDA.

Ai stíns in mine
Nádejdea cea din urmă a viéții pe pámént...
Iubirea-ți mi-a fost, Dómnne, altarul meu cel sfânt.
L'ai děrímat.

ȘTEFAN-VODĂ

Iubirea-ți! Ce vorbá mincinósá!

MAGDA.

Me jur pe sfánta lege, c'am fost tot credincióasă;
Că nici un gând sburdalnic vr'odată n'a pětat
Nici tronul țerii mele, nici cinstea-ți de bărbat!
Dar tu? Căđuși in tiná. Mi-i milá deú de tine,
Căci nu-i acolo locul ce ție se cuvine!
Veđi vulturul de munte, el sbórá 'n nori fálos,
S'așéđá 'n vėrf de stâncá și nu 'n mocirlá jos.

ȘTEFAN-VODĂ.

N'aibi grige tu de minel

MAGDA.

Moldova este plină
De suferínți grozave și tot din greu suspíná.

ȘTEFAN-VODĂ.

Un semn că prinde lécul ce țerii dau mereu.
Mai tare dóre rana de-o tai afund, și deú
Moldova nóstrá are mulțimi de bube rele,
Ce nu poți să le vindeci, decât táind in ele;
Ca doftor bun, pe tóte le-am ars și le-am táiat,
Incát afar' țișnit-a tot sángele stricat.

MAGDA.

Dar córda pré intinsá, șcii că 'n sfěrșit plezneșce!
Páharul suferínței e plin, puțin lipseșce,
Abiá un picur numai ș-atunci se va vėrsá...
Să nu dau chiar eu stropul — din suferínța mea!...

ȘTEFAN-VODĂ.

Așá! M'amenínți dará? Deci teme-te de minel
De resbunarea-mi cruntá! *(Plécd.)*

MAGDA.

Îmi știu sfârșitul bine.
(Ștefan-vodă ese.)

Scena IV.

MAGDA singură.

N'am lfiniște, nici pace; că 'n mine se trezi
O luptă zdrobitoare, ce crește și cu di:
De-o parte e credința soției înșelate,
De alta datoría ce-am țerii subjugate.
Când numai cea dintâie mi-ar face viața grea,
Retrage-m'ăș din lume, să 'ngrop durerea mea:
Dar vai! căci și Moldova se stinge 'n agonie
Și nu-i o mână care s'o scape din sclăvie!
Ca și-un copaciu ce 'n vifor stă drept neclătinat,
Dar vermele-l dobóră... De ce nu sânt bărbat?!

Scena V.

MAGDA și ȘERPE.

ȘERPE (care audise vorbele din urmă, a parte.)
Ț-oi da eu dară, Dómnă, îndată bărbăție.

MAGDA (zărindu-l, tresare.)
Și dumnea-ta aicea?

ȘERPE.

Îmi fac plăcere mie
Să-ți fiu la îndemână în tot minutul greu.

MAGDA.

Cum înțelegi acésta?

ȘERPE.

De-un timp zăresc mereu,
Că nori de gânduri grele s'au pus Măriei Tale
Pe frunte. Nu-i mirare, căci ai adâncă jale...
Dar totuș mi se pare, că pré mult te mähnești;
Ai și 'nceput de-odată să scađi, să veșteđești.
Pecat să-ți perđi juneta, cu vremea de 'nflorire,
Pentru bărbatul care nu-i vrednic de iubire!

MAGDA.

Postelnic, ține minte, te rog: acel bărbat
E Domnul țerii nóstre; cinstește-l cap plecat!
Și de-a făcut greșéla ce-o spui cu-așá asprime,
Eu singură am dreptul să-l judec, altul nime!

ȘERPE.

Ferescă cerul, Dómnă, să vreau a-l judecă!
Eu nu grăesc nimica. Věđuși Măria Ta
Și te-ai putut convinge.

MAGDA.

Cu-atáta bucurie
Mi-ai arátat privilegiul, că nu știu: lui séu mie
Ai vrut să faci durere?

ȘERPE.

Am vrut să-ți dovedesc,
Cum simte Ștefan-vodă, și-astfel dór să-ți trezesc
Credința cea 'nșelată; să 'ntorci luarea-aminte
Spre altul ce-ți răspunde cu dragoste ferbinte.

MAGDA.

Postelnice, ce vorbe!

ȘERPE.

Ascultă să vorbesc
Ș-apoi me oséndește!... Măria Ta, sosesc
Din țeră. Tótă ferbe. Nemulțămirea-i mare,
Măria Sa pe tron-uș puține đile are.
Poporul o să-l perđă dând cárma 'n mâna mea:
Atuncea nu respinge iubirea-mi ce te vré!
De mult îmi ești tu dragă, de mult mi-i dor de tine,
(Incet.) Urcat la tron te-oi duce iar Dómnă lângă mine.

MAGDA (cu mânie și dispreț.)

Ntrebnic! aibi sfélă!... De-aceea ț-ai furat
Increderea lui vodă, ca să-l înșeli spurcat?...
De-aceea-l dai în tină, ca urgisit să piéră,
Să-i poți cuprinde locul?... Ai suflet? Ești o fiéră.
Ș-acuma-mi ceri iubire! Ce gând rușinător!
Să pieri de-aici îndată, mișel și trădător!

ȘERPE.

Temutu-m'am eu fórte, să nu-ți fac supérare!
Dar aspră ț-i osénda. Me dóre, Dómnă tare,
Că ț-ai făcut de mine părerea-acésta rea.
Să cređi că nu sânt vrednic de judecata-ți grea!
Veđi, eu puteam acuma să-ți đic Măriei Tale:
«Iubește-me, drăguță, séu o să pun la cale
Osénda cea Domnéscă!»

MAGDA.

Ce đici?! Osénda mea?

ȘERPE.

Poftim, citește-o, Dómnă și vei vedé că n' ea
Iubitul Domn te mână la locul de perđare!

MAGDA (după ce o citise.)

M'a oséndit la mórte!

ȘERPE.

Veđi dar că Șerpe are
Și inimă și suflet! De fel nu te-am silit
Să me iubești; ț-am spus-o cucernic și smerit.
Și decă nu vrei, bine, nu stăruesc; ba iată,
Că rup scrisórea-acésta. (O rupe. A parte.) Eu am fă-
cut-o tótă,

Fără să șcie vodă. (Tarc.) Veđi cum ț-a respălătit
Credința neclintită bărbatul pré iubit.
De-l afli bun și vrednic și sufletul ț-i cere,
Iubește-l și de-acuma! Eu o să-ți fac plăcere
Și plec, cerénd iertarea-țil! (Ese.)

Scena VI.

MAGDA singură.

Trimisă la căléu!

Dar asta-mi dá și mie curagiu în brațul meu!
Am hotărít!... Ce densusul a vrut să-mi facă mfe,
Pot și eu lui asemeni... Voi face-o grozăvie!...
Dar ce va đice lumea? Și nu s'a tulburá
Credința creștinéscă? Și nu m'or judecă
Urmașii noștri-odată?... Eu sânt a lui soție:
I datoresc credința, ori cât de reu să-mi fie;
Dar sânt și Dómnă țerii, am ș-alte 'ndatoriri:
O țeră me privește ș-așteptá lecuiri.
Da! Nu me pot retrage, căci țera me silește!
Dar jur că 'n fapta-acésta gând slab nu me 'mbol-
dește,

Ci numai dorul țerii! (Ese cu pași lini.)
(Cortina.)

T a b l o u.

Sală în palatul Domnesc.

Scena I.

CUCUTĂ, SFREDELUȘ, DRINGOIU.

DRINGOIU. Iute, iute! Orânduți măsă, că vine vodă cu boerii.

CUCUTĂ. Ce ne tot poruncești?

SFREDELUȘ. Dar nu știi, neică Dringoiu, că te-am ridicat din scaunul domnului?! Ai apucat și dta pe calea lui Ștefan-vodă.

DRINGOIU. Lasă că ve arăt eu cine vi-i stăpânul... Acuma n'am vreme să stau de povești... Dar nu uitați dicitătoarea vechie: «Cât ești nicovală, rabdă; cât ești ciocan, loveșcel!»

SFREDELUȘ. Ni s'a urit să fim tot nicovală, am dorî s'ajungem odată și ciocan... Auleo Dómnne, cum aș mai izbî!

CUCUTĂ. Dar eu!

DRINGOIU. Lăsați-ve, c'avem noi destul de bun ciocan în țară... Cine izbește mai crâncen decât Ștefan-vodă?!... Și nu s'a multămit, că ne-a prepădit Moldova, dar mai an l'au pus păcatele să năvălescă și în Muntenia asupra lui Radu-vodă călugărul, cu totă oștirea, cu totă casa, cu cățel și cu purcel... ș-a jefuit țera până la Tergușor, că nimeni n'a cutezat să-i stea în potrivă... și 'n cele din urmă bietul Radu-vodă a fost silit să cumere pacea pe bani scumpi...

SFREDELUȘ. Și grei... Eu am ridicat săcuietii.

DRINGOIU. De-atuncea ț-au crescut córnel... Vorba vechie: Cine umblă 'n móră, se umple de fâfnă... În sfârșit, ai făcut și tu ce-ai vădut dela alții... Dar la ce a trebuit să jefuiescă Ștefan-vodă Muntenia? Nu sînt și cei de-acolo frați cu noi?

SFREDELUȘ. Bag sémă și vodă ține, că frate de frate, dar brânza-i pe bani.

CUCUTĂ. Tăceți, că iată vodă. (*Es toți.*)

Scena II.

ȘTEFAN-VODĂ singur.

Acum-s liniștit!

S'au stins și Arbureșcii, tătarii i-am izbit, iar leșii n'au în frunte craiu harnic de 'nfricare, Că-i slab bătrânul Jigmond, iar fiul seu, pe care L'a coronat, e numai baiat de deuce ani; Selim-sultan cu turcii, bătend ca nesdrăvani Pe unguri lângă Mohaciu, cât a perit în fugă Prin glod și craiul Ludvic, acuma țera 'njugă... N'am frică dar de nimeni... Acuma pot să fac Moldova fericită și tare după plac.

Scena III.

ȘTEFAN-VODĂ, ȘERPE Sfetnici, apoi un Curier.

ȘERPE.

Aduc pe noii sfetnici, ca toți cu umilință Să ne 'nchinăm acuma și să-ți jurăm credință Măriei Tale.

ȘTEFAN-VODĂ.

Bine! Jurați că-ți implini
Ce eu ori când și 'n tóte ve voi orându!

TOȚI.

Jurăm!

ȘTEFAN-VODA.

Poftim la măsă!

*(Argații aduc cupele cu vin.)*UN CURIER *(intrând.)*

Măria Ta, a séră

Sërmanul Petru-vodă muri.

ȘTEFAN-VODA.

Un frate, dară

Potrivnic fórte crâncen. Scăpai de-un dușman reu.

(Curierul ese.)

Scena IV.

Aceleși și MAGDA.

MAGDA *(intrând, a parte.)*Me tem să n'am tãrie. *(Tare.)* Măria Ta! Și eu
Inchin păharul.ȘTEFAN-VODĂ *(posomorît.)*

Vino!

MAGDA.

*(Intorcându-se către o măsă, ia un păhar și vërsă în el ceva.)**(A parte.)* Otrava cea mai tare.*(Intorcându-se la măsă, dă un păhar lui Ștefan-vodă cel tinër; altul îl ține ea.)**(Tare.)* Trăescă țera!TOȚI *(inclinând.)*

Domnul și Dómnna!

ȘTEFAN-VODĂ *(inclinând.)*

Obștea mare!

(Ciocnesc toți și beau.)

Ah! Dómnne, ce simțire!

MAGDA *(a parte.)*

Otrava!

ȘTEFAN-VODĂ.

Ce-am beut!?

*(Privește crunt spre Dómnna.)*Mi-i frig și ard de-odată... simțesc că sînt perdut...
Pămêntul mi se 'nvërte... puterea-mi lãncedeșce...
Un riu de foc selbatic prin vëni me mistueșce...
În mii de părți se sfarmă tot trupul meu... în cap
Ciocane me despică și creerii nu 'ncap...
Dați apă... mor de sete... Hah! par că-mi perd de-odatăVederea... mintea... vięta... Otrava blăstemată...
Me stringe... mor... îndată... Blăstêm!... *(Cade mort.)*ȘERPE *(sare spre vodă și-l pipăe.)*

S'a și sfârșit

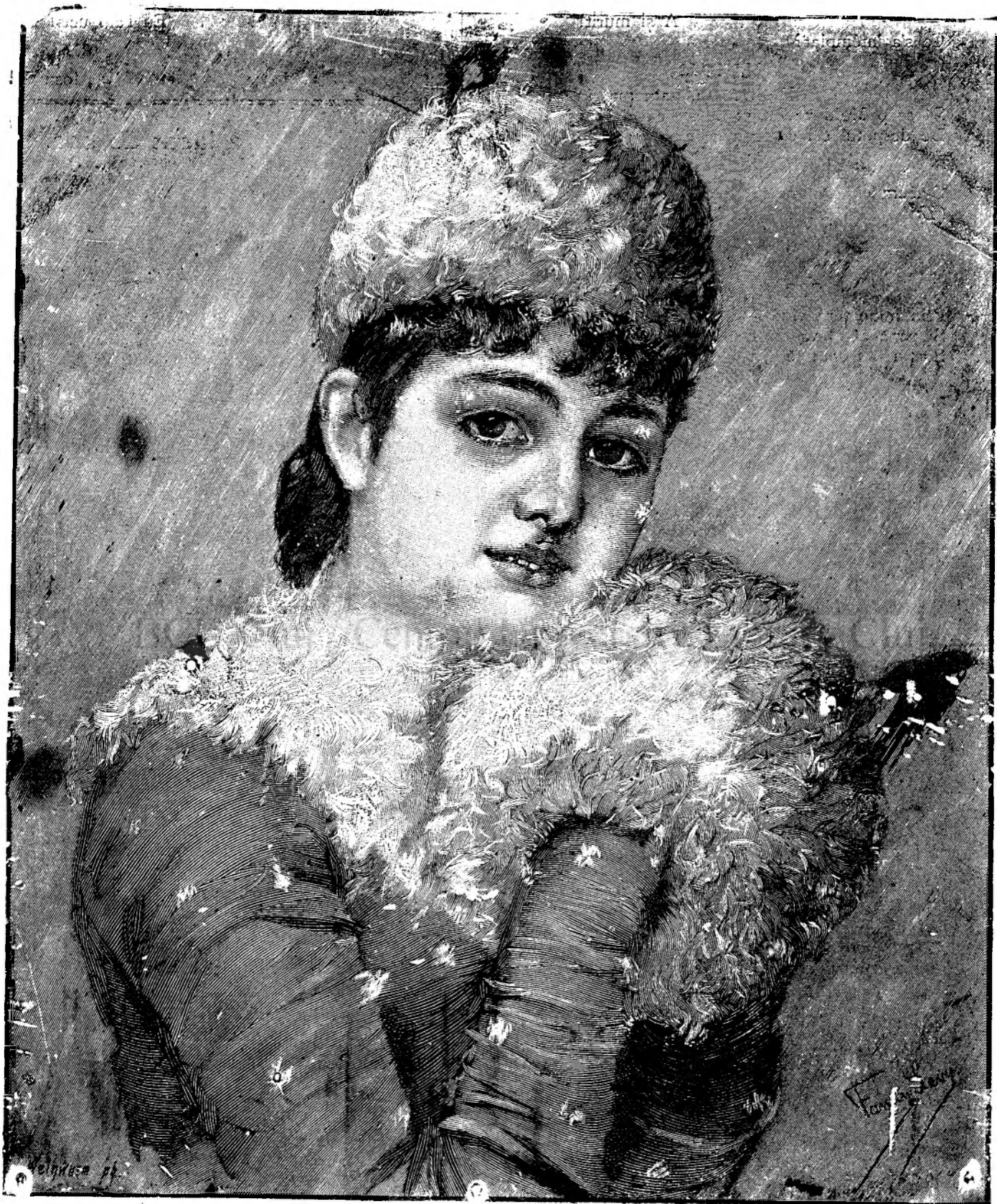
(Alérgă la feréstă, o deschide iute și strigă inafară.)
Veniți că móre vodă!

Scena V.

Aceleși, boeri, popor, ostași.

TOȚI.

Grozav!

Flöre in săpadă.

UN BOER (*pipăind mortul.*)

A și murit!

Ce s'a 'ntemplat?

MAGDA.

Eu, Dómna, i-am pus in vin otravă,
Să scap Moldova dragă de starea ei grozavă,
De despotul cel crâncen ce crud o 'ngenunchiá.

ȘERPE (*a parte.*)

Ș-acum cu istețime la țintă m'oi urcă.
(*Tare.*) Trăescă Dómna bună!

TOȚI.

Trăescă Dómna bună!

ȘERPE (*cătră Magda.*)

Prin mine țera vine de-acum să se supună,
Și până când va crește băiatul ce-a remas,
Sustține-i tronul țerii, ț-o țicem toți c'un glas!

TOȚI.

Trăescă Dómna!

MAGDA.

Ștefan să-și aibă 'n cer iertare,
C'a vrut să facă bine, dar vai! greșit-a tare!
Avù și densus firea ce-avuse moșul seu
Ștefan cel bun și mare: in luptă ca ș-un leu,
In pace om cu minte, dar iute la mână
Și vërsător de sânge, căci Șerpe cu trufie
L'a indemnat in taină spre drumul cel greșit.

ȘERPE (*a parte.*)

Și n'am să scap de reul de ce m'am tot ferit.

(Ese iute.)

TOȚI.

Să piéră!

UNUL DIN POPOR.

Hai să-l prindem! (*Es mai mulți.*)

TOȚI.

Trăescă Dómna țerii!

MAGDA.

Boeri, ostași și glóte! Sub sarcina durerii,
Făcui ca Moldovencă ce țera mi-a șoptit.
Dar el mi-a fost bărbatul, cui eu i-am datorit
Iubire și credință... Mi-i gróză chiar de mine!...
La tron o ucigașă!?... Acésta-ar fi rușine!
Nu m'oi urcă la densus; nu pot, nu mi-i iertat,
Căci fapta mea urită cu sânge l'a pëtat...
Pëcatul meu e mare, deci trebue să fie
Intocmai și pedépsa... Îmi fac o datorie...

*(Apucă un pummal și-l infige in inimă.)*Iertați p'o pëcătósă! (*Cade și móre.*)MAI MULȚI (*șărind la ea.*)

E mórtă!

UN BOER.

Cum a țis!

Scena VI.

Aceiași, alt boer și DESPINA.

ALT BOER (*intrând repede.*)

Postelnicul Ion Șerpe e mort!

DESPINA (*intrând repede, cu pummalul in mână.*)

Eu l'am ucis!

(Fine.)

IOSIF VULCAN.

Țiganul la lăsat de sec.

Într'o țî, cum multă lunc
Povestiá c'a petrecut
D'un lăsat de sec, odată,
C'a mâncat și c'a bëut.
Un țigan, de colo, haide,
Țop la vorbă:

— D'apoi noi,

Noi cu tetea amëndoi,
Ce lăsat de sec, mēi frate,
Ce mai vin și cu bucate,
Ce-am mai stat și-am mai cinstit
Și mai ce ne-am chețuit:
Chiar ne-am lasă-sëcuit.

— Da. Dar voi la cinc-ați fost?
Îl intrébă-un ôre care.

— Noi la nașul, țice el,

La lăsat de postul mare...

«Ce-a mai fost, țeu, și la nașul!

Cald in casă, vin, plăcinte...

Nu-mi mai ese, țeu, din minte!

— Ei, și voi!

— Și voi, și voi!...

«Cum vedeam ce face nașul,

Tot așî făccam și noi!

«El sta 'n casă 'n capul mesei,

«Unde sticlele se trag,

«Și noi stam in capul tinđei,

«Cam in partea despre prag!...

— Și-ați bëut ceva, mâncat-ați
Voi prin tindă cât ați stat?

— Se 'nțelege, țice densus,

Ca și nașul am mâncat:

«El colo pui de găină

«Și piftie de cocos;

«Noi cu tetea, după ușă,

Pui de cëpă, dintr'un coș:

Și el vin colo, trăgea,

Iară noi trăgeam lulea!...

TIL. D. SPERANTIA.

Putini ómeni, cari sùnt originali, sùnt ceea ce ar
fi ei ênșîși; cei mai mulți sùnt ceea ce a făcut lumea
dintr'ênsii.

*

Nu spune totd'auna ceea ce șcîi, să șcîi inse tot-
d'auna ce vorbeșcei.

*

Deprinde-te a suferi, fără să te plângi cuiva.

*

Erórea e unnl din acele lucruri omeneșci, care
vine iute și plëcă incet.

Higiiena spiritului.

Pe multe ori, când ne apăsă ceva durere, ori că sîntem oboșiți de lucru mult spiritual, instinctiv dorim să eșim afară la verdéță și privind câmpul verde, ne simțim mai ușor, mai vioi. Séu de câte ori observăm, că ne cuprinde dorul de a ceti ceva de cuprins umoristic, distrăgător, iar altă dată de cuprins elegic și după cetirea dorită par că ne simțim mai recreați, mai liniștiți. In fine șcim, că musica séu cântarea dulce și lină cu câtă putere ne atrage la sine și e in stare să alunge dela noi și cele mai grele cugete, făcându-ne o dispozițiune spirituală bună, plăcută și așa mai departe.

Tot esperiența de tóte țilele ne arată, că de multe ori cetirea unei novele séu a unui articlu din jurnale e in stare să ne facă cea mai mare iritațiune și neliniște; o cântare séu musică cu melodie elegică și tristă póte să ne strice chiar și cea mai bună dispozițiune, iar colórea négră inconșciú deșteptă in om simțul de durere și compătımire.

Tóte acestea impregiurări dovedesc, că precum corpul, astfel și spiritul pretinde să-i dăm nutreméntul necesar și precum alimentele corporale asupra corpului, astfel și cele spirituale asupra spiritului pot influința, de după calitatea și natura lor, in mod folositor séu stricacios.

Alimentele spirituale le primim prin cele cinci sensuri: prin sensul vederii, al auđului, al gustului și al pipăitului. Tot ce influințează asupra acestor sensuri, este aliment spiritual, deci și obiectele ce pipăim, mîncarea ce gustăm și odorul ce mirosim. Dar dintre tóte mai insemnate sînt ce primim prin sensul vederii și al auđului, deci: colorile, faptele altora, cântarea séu musica și in fine lectura, adecă ideile, cugetele și intipuirile.

Puterea ce o au aceste alimente asupra spiritului, atât e de mare, încat dela ele atěrnă desvoltarea și sănătatea spiritului, ele sînt factorul tuturor faptelor noastre, ba influințează — in măsură mai mare séu mai mică — chiar și asupra sănătății corpului. Să analizăm dar aceste alimente și să vedem, că fieștecare cum impresionéază și ce influință au asupra vieții noastre spirituale.

Dintre tóte alimentele spiritului, colorile ni se ofere mai adese și mai nemijlocit, ales, colórea roșă, vėnėtă și verde.

Colórea roșie iriteză, irită sângele omului in ferbere și nelinișteșce pe om, iar in anumite casuri se póte intrebuintă și ca medicină folositoare.

In evul vechiu naintea gladiatorilor, astăđi la lupta de tauri in Spania, flutură cei de față cârpe și stéguri roși naintea luptătorilor, pentru ca stěrnind sângele in ferbere, cu stăt mai tare să-i iriteze la luptă.

Călțul, când merge să decapiteze, afară de beuturile îmbětătóre, ce le bea, este tot roșu imbrăcat și adju-tanții in continuu flutură naintea ochilor lui cârpe roșii, ca și prin asta să esciteze in el setea de sânge.

Omul cu cât e mai sensual, cu atât inclină mai mult spre colórea roșie. Popórele orientale fiind mai sensuale, au multă simpatie față de acéstă colóre. Astfel vedem, că la turci, unde domneșce poligamia, și a căror religiune se baséază pe fericirea sensuală — colórea roșie este in preponderanță.

Că acéstă colóre se intrebuintéază și ca medicină pentru anumite bóle, se vede din faptul, că un bolnav ce suferiá de melancolie și apatie, prin nimic alta nu s'a putut vindecá, decăt numai fiind dus intr'o chilie tótă trasă cu roșu, care colóre atât îl impresioná, încat peste puțin timp deveni voios, cãntând prin chilie.

Pe când colórea roșie iriteză pe om, cea vėnėtă îl imblândeșce. De unde colórea roșie este simbolul amurului, iar cea vėnėtă simbolul modestiei și al blândeței.

Un nebun dintr'un spital atât a fost de infuriat, încat nici prin medicini, nici prin corbaciuni n'a fost in stare medicul ca să-l infréneze. Și ceea ce n'a putut medicul cu ajutorul corbaciunii și a medicinilor, a scos la cale de minune prin colórea vėnėtă. L'a pus adecă pe nebunul infuriat intr'o chilie tótă trasă cu vėnėt și acéstă colóre așa influință mare avu asupra lui, că in scurt timp s'a liniștit.

Ludovic, fostul rege al Bavariei, fórte mult iubiá colórea vėnėtă, pentru că numai acéstă erá in stare a liniști creerii lui iritați. Și-a făcut deci renumita peșterá vėnėtă, unde putea petrece ore liniștite și fără iritațiune.

Colórea vėnėtă, in ceea ce priveșce influința ei asupra spiritului, este analógă cu cea verde. Acéstă deșteptă in om bucurie, dispozițiune bună, speranță; apoi influințează binefăcător mai ales asupra organului vederii. Spiritul, care in decursul iernei pare a-ș fi perdut vioiciunea și-a căđut in óreș-care amorțelá — primávěra la privirea cãmpului verde se simte ca de nou născut, tóte i par in colori mai frumóse, se deșteptă in el speranța de țile mai bune, mai senine. Și cei mai mulți nu cugetă, că acéstă impresiune plăcută o produc cele doue colori dominante: vėnėtul cerului și verdéța cãmpului și a pomilor.

In fine șcim, că dintre tóte tablourile pictorilor, totdeuna acelea ne impresionéază mai plăcut, in care dominéază colórea verde și vėnėtă.

Nu este dară numai o eventualitate, că și sělbaticii consideră verdele, ca simbolul credinței și al păcii. Când voiesc ei a se apropiá, ca amici, cătră streini, i intimpină cu crengi verđi. Grecii in tradițiunea lor despre emularea lui Apolo și Minerva asemenea presentă crénga verde de maslin ca simbolul păcii. Și Dđeu ęnsuș prin crénga verde pusă in gura unui porumb anunță lui Noe speranță in viitor.

(Va urmá.)

MIHAI PACATIAN.

Rosa, Rosetta și Rosina.

De Catulle Mendès.

I.

Pe când regina Berta nu torcea încă, trei fetițe — fetițe? hm! hm! Rosa erá de cincispredece ani, Rosetta de șasespredece și Rosina, bėtrána, mergea pe șaptespredece — se intėlniră in țera visurilor, intr'o cruce de drum, de unde se despărțiau tocmai trei căi. Trei călėtóre, trei căi, ce mai face și intėmplarea!

— Uite-te Rosa!

— Uite-te, Rosetta?

— Uite-te, Rosina?

Și se intėmplă, că tocmai in acea đi, fiecare dintr'ęnsele făcu nebunía — nebuníe cine șcie? tótă lumea e nebună, chiar și cei intėlepti, tótă lumea e intėleptă, chiar și cei nebuni, — de a pãrasí casa pãrintescă.

Rosa erá fíca unui mare domnitor; in genuchi sãrut vėrlul mănúșitei dv. Alteță!

Rosetta erá fíca unui burghez bogat; primiți, domnișóră, asigurarea respectuóselor mele sentimente!

Rosina erá fíca unui cãrciumar din sat; aruncă-ți opinca, mititică, ca să culeg cu o suflare acea ilusiune de flóre care infloreșce la piciorul teu goll

II.

Ele plecaseră fără de amorezi; așa e, când pleci în grabă, n'ai timp să iei cu tine tot bagajul necesar. Așa că, neavând nici o călăuză, ele erau în incurcală, care din cele drumuri să alégă. În cotro voiau să se ducă? La Fericire. Vai! spre dânsa se duce din ziua cea dintâu vecinica caravană a ilusiilor omenești! Cele trei călătore remaseră foarte perplecse.

— Să cetim, țise Rosa, ce scrie pe plăcile de pe stâlpi.

— Să cetim, țise Rosetta.

Rosina țise:

— Eu nu știu să citesc.

Pe stâlpul drumului celui mai lat eră scris: «Luați această cale, domnișoarelor cu părul de aur demn de o coronă, cari voiți să aflați orgoliul triumfal al prințeselor și al reginelor.»

Rosa țise:

— Eu una am ales. Adio fetelor!

Pe stâlpul unei alte căi eră scris: «Veniți pe aici, copilelor turburate de dorința deliciilor amoroșe, veniți, alergați, nevinovatele, cari voiți să aflați, prin încercarea sărutului, ce plăcere simte flórea sub insistența tremurătoare a unei aripi de fluturel.»

Rosetta țise:

— Și eu mi-am ales. Adio domnișoarelor!

Iar Rosina țise:

— Așteptați! fiind că eu nu știu să citesc, explicați-mi ce e scris pe stâlpul drumului celui mai îngust! Iată ce eră scris:

»Crede-me, copilă care treci! Vino pe aici! pe aici! Nu-ți pot spune în cotro duce calea mea, da nu duce nici spre glorie, nici spre plăcere; și totuș eu sânt calea cea mai bună!

— Ei bine, țise Rosina, eu me duc pe aici! Noroc bun, prietenelor!

Dar înainte de a se despărți, ele se înțeleseră, ca să se întâlnească la anul, în aceeaș ți, la acelaș cias, în aceeaș cruce de drum, pentru ca să-și povestescă întâmplarea; și se va vedé cine a ales mai bine.

III.

De abá intră ea pe calea glorióșă și Rosa vedu venindu-i înainte o mulțime de ambasadori și curtesani. Că au fost frumoși, nu mai trebuie să o spunem; dar aveau niște haine mărețe de purpură, violete, rose; în urma lor, în niște coșulețe de aur, străluciau, încât s'ar fi putut luá drept șiróie de lumină, séu că niște mari-nari cerești având dreptul de păscuire în calea laptelui, ar fi cules din stelele strălucitoare. Și ambasadorii și curtesanii veniau să céră mâna Rosei pentru un monarh foarte renumit. Și ea dădu mâna ei, acea mână care tot'dauna doriá să ție un sceptru; și chiar în séra aceea ea intră, fără șielă, obicinuită prin vis cu realizarea, în palatul celui mai mare rege din lume, în sgomotul triumfal al aclamărilor și al muzicii; acel rege avea mai mulți supuși decât secerătorii taie spice când grăul e abundant; armate, care făceau pe mii de armate să tremure; tóte comorile, tóte gloriile și o frumóșă barbă albă.

IV.

Pe cealaltă cale Rosetta nu întâlni ambasadori așa de nobili; dar ea ca față de cetățan întâlni pe un fiu de cetățan, care eră un poet lipsit de ori-ce talent; căci decă ar fi avut talent, el ar fi stat în odaie să facă sonete și epopee, în loc să aștepte pe drum fetele care

vor veni póte. De alminterea el eră frumos, de óre-ce avea douedeci de ani și eră amoresat. «Ah! cât de tare te iubesc, și cât de dulce trebuie să fie de a sărutá buze tinere, mai puțin deschise ca bobocii de trandafir! Urméză în adâncul tainic al pădurei vecine, la isvórele care plâng ca inimele prea încărcate de amor. Urméză-me! Urméză-me! Cunosc un loc singuratic unde poftele se fac vecinice. Dar decă ți-e frică de gróza pădurei, te voi duce în casa mea, acolo pe colină, și acolo, singuri, departe de femei și bărbați, fără încetare răpiți de privirile nóstre, vom cunoșce estasul nespus de a fi amantul!»

Și Roseta auđind acesta țise:

— Da, vreau! în pădure decă dorești, séu în casă decă-ți place mai bine!

V.

Rosina merse mult timp pe calea cea mai îngustă, plină de spini și măracini. Nimenea nu-i eși înainte, nici ambasadori care să-i céră mâna în numele ilustrului lor stăpân, nici amoresi, cari știu pe unde e drumul spre pădurile tainice și spre ascunsele case nupțiale. Séra sosi, și ea nu întâlnește încă nici o ființă vie. Tot pământul eră palid sub trista lumină a lunii. Atunci ea eră obosită, i eră sete, își stălcise piciórele de pietre — atunci de dinapoia unei sălcii, se ridică o formă lungă, albă care o luă în brațele sale, niște brațe uscate și sunătoare; și o gură care nu se mișcă i vorbi ca un ecou foarte depărtat: «Vino! vino, eu sânt acea care nu înșelă. Eu sânt cea foarte dulce și foarte credincióșă. Eu sânt singura amantă și singurul amant! Și te voi duce la un culcaș rece, plăcut rece, fără visuri urite și fără deșteptare! Rosina țise: «Vai, ce frică mi-e!» Dar ea nu mai resistá stringerei celor doue brațe cu mâneci lungi și albe.

VI.

Totuș, după ce trecu anul în ziua și ciasul hotărît — Rosa și Rosetta se întâlnește tot în cruce de drum de unde plécă cele trei căi; iar Rosina, nu veni; dar, negreșit ea va veni îndată.

— Vai! vai! țise Rosa, nu gloria triumfală a hainelor și a serbărilor face inima mulțumită; obosești iute să ai mulți supuși recunoscători și armate victorióșe; și te plictisești și caști sub baldahinul tronului, lângă augustul sol care cu mâna sa regală își netedéște barba albă.

Și plânse, gândindu-se că n'a ales calea cea bună spre fericire.

— Vai! vai! țise Rosetta, cei amoroși încetéză într'o ți de a fi credincióși. După plăceri scurte, află dureri nesfârșite. A doua ți după prima trădare, le veđi buzele în oglindă, palide, pe când după prima sărutare erau roșe; iertările, după prima iertare, nu sânt uitarea trădărilor, și e ceva grozov de a așteptá nóptea la lumina luminărei așa de încet și așa de repede consumate pe calea care nu se mai întórcé, și decă se întórcé, are barba și părul parfumat cu un parfum de rivală.

Apoi plânse și ea, gândindu-se că n'a ales calea cea bună spre fericire.

Și Rosina? Ea nu mai veniá, pe când Rosa și Rosetta se bociau. De ce a lipsit ea dela promisiunea jurată? Unde se află ea? În patul prea rece, delicios de rece, fără visuri grele, nici deșteptare, ce se numeșce mormânt; și ea se află acolo așa de bine, încât nu voiá să se mai scóle.